УДК [373.3.016:81'243]:37.091.64

DOI: 10.35619/iiu.v2i13.380

Безкоровайна Ольга

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри методики

викладання іноземних мов

Рівненського державного гуманітарного університету,

м. Рівне, Україна

ORCID: 0000-0001-7144-9946

e-mail: olg2686@gmail.com

Сад Ольга

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

філологічного факультету

Рівненського державного гуманітарного університету,

вчитель англійської мови

КЗ «Храпинська ЗОШ І-ІІ ступенів»,

м. Рівне, Україна

ORCID: 0000-0002-4420-6460

e-mail: olga.sergeivna2016@gmail.com

МЕДІАРЕСУРСИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ УМІНЬ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анотація. У статті обґрунтовано результативність та продуктивність роботи вчителя іноземної мови як найважливішого чинника у підвищенні ефективності навчання здобувачів початкової освіти. На основі узагальнення результатів аналізу вітчизняних та зарубіжних наукових джерел з'ясовано доцільність використання в освітньому процесі моделі, яка вдало поєднує традиційні методи навчання іноземної мови з сучасними методами комп'ютеризованого навчання, зокрема із застосуванням медіаресурсів. Проаналізовано ключові засади, на яких базується застосування медіаресурсів на уроках іноземної мови в початкових класах, наголошено, що серед доступних і перевірених практикою шляхів підвищення ефективності занять є планування та організація уроків із застосуванням медіаресурсів. Мета таких уроків гранично проста: оживити нудне, захопити творчістю, зацікавити повсякденним, оскільки інтерес – це каталізатор усієї навчальної діяльності.

Урок із застосуванням медіаресурсів – це коли активні всі молодші школярі, коли кожен має можливість проявити себе в атмосфері успішності, а група може стати творчим колективом. Ці уроки включають в себе розмаїття форм і методів, особливо таких, як проблемне навчання,

пошукова діяльність, міжпредметні і внутрішньопредметні зв'язки, опорні сигнали, конспекти тощо.

Ключові слова: медіаресурси, іншомовні вміння, молодші школярі, НУШ, урок, іноземні мови.

Постановка проблеми. Стрімке входження України у світове співтовариство, економічна і соціокультурна ситуація в країні та необхідність реформування освіти забезпечили величезний попит на знання іноземних мов як однієї з ключових компетентностей Нової української школи. Володіння навичками іншомовної компетенції стало розглядатися як необхідна особистісна і професійна якість будь-якого фахівця, засіб соціалізації, засіб, що об'єднує держави і народи. Актуальність та практичність цієї теми обґрунтовується тим фактом, що метою освіти Нової української школи є різнобічний розвиток, виховання та соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві. З'являються нові засоби і технології навчання, які готують дітей до свідомого життєвого вибору, самореалізації та трудової діяльності, але які б не відбувалися реформи, урок залишається головною формою навчання. На ньому трималась традиційна і базується Нова українська школа. Інтенсивний розвиток інформаційної бази науки і техніки, розширення ділових, культурних зв'язків з медичними, науковими, економічними колами в міжнародному масштабі змушують переглянути вимоги до висококваліфікованого фахівця. Особливу значимість набуває вміння поєднувати глибокі професійні знання і навички з комп'ютерною грамотністю і високим рівнем володіння мовою. У сучасному навчально-освітньому процесі доцільним є використання моделі, яка вдало поєднує традиційні методи навчання іноземної мови з сучасними методами комп'ютеризованого навчання, зокрема із застосуванням медіаресурсів.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Сучасна дидактика, як наука, що вивчає методи викладання, не стоїть на місці, вона постійно рухається вперед, особливо, якщо цьому сприяють провідні університети світу. І, безперечно, з доступом до інтернету вчителі іноземних мов мають безліч медіаресурсів для підвищення і оновлення своєї кваліфікації.

Аспекти упровадження новітніх технологій у навчальний процес на різних етапах здобуття освіти досліджували І. Ставицька, Є. Полат, І. Зимня, О. Леонт'єв, D. Anderson, P. Collins, D. Roberts, U. Foehr, J. Wright, A. Huston, K. Hanson, B. Rymes, S. Biagi, P. Sanderson, проте застосування медіаресурсів на уроках іноземної мови лишається недостатньо дослідженим.

Мета статті – дослідити вплив медіаресурсів на підвищення рівня ефективності процесу формування іншомовних умінь учнів початкових класів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний урок – це, перш за все, урок, на якому створено реальні умови для інтелектуального, соціального, морального становлення особистості учня. Такий урок

дозволяє досягти високих результатів за визначеними метою та завданнями.

Як наслідок, урок є потужним і дієвим інструментом у процесі навчання іноземних мов. Якби інновації не вводилися, урок залишається засобом співпраці учасників освітнього процесу: вчителя і учня. Проте вчитель не являється єдиним наставником та джерелом знань, а виступає у ролі коуча, фасілітатора, тьютора та модератора у навчанні.

Під ефективністю навчального процесу ми розуміємо ступінь досягнення поставленої мети педагогічної діяльності з урахуванням оптимальності витрачених зусиль, засобів та часу.

Якість заняття визначається доцільним поєднанням репродуктивної та продуктивної діяльності молодших школярів, чітким плануванням етапів навчальної роботи, прогнозуванням результатів, завдяки чому оптимально розподіляється зміст, підтримується рівень активності молодших школярів протягом усього заняття із застосуванням медіаресурсів, забезпечується поєднання відтворювальної та творчої, колективної та індивідуальної роботи.

Безумовно, провідна роль у досягненні поставленої мети педагогічної діяльності належить вчителю. Ефективність роботи вчителя іноземної мови залежить від того, наскільки успішно він опанує ідеями модернізації сучасної освіти і чи буде він впроваджувати ці ідеї в практику викладання іноземної мови.

Учитель іноземної мови повинен розуміти, що модернізація передбачає: по-перше, зміни цілей і результату навчання, по-друге, скорочення обсягу обов'язкового для освоєння змісту, по-третє, зміну методів і технологій засвоєння мінімізованого змісту навчання, по-четверте, індивідуалізацію процесу навчання іноземної мови, по-п'яте, зміну стандартів, програми навчальних планів з іноземної мови. Вчитель іноземної мови початкових класів повинен пам'ятати, що модернізувати необхідно науково-теоретичний підхід до навчання іноземної мови.

Серед доступних і перевірених практикою шляхів підвищення ефективності заняття є планування та організація уроків із застосуванням медіаресурсів. Мета таких уроків гранично проста: оживити урок, захопити творчістю, зацікавити повсякденним, оскільки інтерес – це каталізатор всієї навчальної діяльності. Урок із застосуванням медіаресурсів – це завжди свято, коли активні всі школярі, коли кожен має можливість проявити себе в атмосфері успішності, а група може стати творчим колективом. Ці уроки включають в себе розмаїття форм і методів, особливо таких, як проблемне навчання, пошукова діяльність, міжпредметні і внутрішньопредметні зв'язки, опорні сигнали, конспекти та інше. Знімається напруга, поживається мислення, порушується і підвищується інтерес до предмету в цілому.

Інтернет-уроки із застосуванням медіаресурсів проводяться в комп'ютерних класах. Учні виконують усі завдання безпосередньо з екрану комп'ютера. Інтернет надає ряд можливостей для проведення

таких уроків, як, наприклад, виконання on-line вправ, завдань, прослухування чи перегляд повідомлень з подальшою перевіркою розуміння, виведення миттєвих результатів на екран.

Навчальне відео на уроках іноземної мови розвиває навички та вміння сприйняття і розуміння іноземної мови на слух, яке вимагає від вчителя та учнів значних зусиль і часових витрат.

Використання медіаресурсів на уроках іноземної мови характеризується індивідуалізацією навчання та інтенсифікацією самостійної роботи школярів, підвищенням пізнавальної активності й мотивації. Учні мають можливість порівнювати свою вимову з оригіналом не тільки на слух, але і візуально, за системою графічного відображення звуку на екрані монітора, запам'ятовувати нову лексику, вивчати граматику, перевіряти свої знання.

Опанувати комунікативною компетентністю, не перебуваючи в країні досліджуваної мови, справа дуже важка. Тому важливим завданням вчителя є створення реальних і уявних ситуацій спілкування на уроці іноземної мови з використанням різних прийомів роботи. Не менш важливим вважається залучення учнів початкових класів до культурних цінностей народу – носія мови. У цих цілях велике значення мають автентичні матеріали, в тому числі відеофільми. Їх використання допомагає учням збагнути живу іншомовну культуру без відриву від вивчення мови. Ще однією перевагою відеофільму є його емоційний вплив на здобувачів початкової освіти.

Застосування інформаційно-технологічних інновацій (мультимедійний формат, гіпертекст, гіпермедіа, віртуальна реальність, Інтернет-технології) в педагогічній теорії та практиці дозволяють реалізувати індивідуально-орієнтований підхід до навчання іноземної мови у початкових класах.

Одним з ефективних напрямів у сфері навчання іноземних мов стає розробка системи навчання на базі інформаційних технологій, зокрема із застосуванням медіаресурсів. За допомогою поєднання звукових, графічних, анімаційних та текстових ефектів можливо досить вдало імітувати ефект занурення в активне мовне середовище, реалізуючи сучасні лінгвістичні технологічні, методичні та педагогічні технології. Крім того у процесі навчання іноземної мови за такими програмами відпрацьовуються всі аспекти мови: фонетичний, граматичний, лексичний та комунікативний, що дозволяє більш якісно та швидко оволодівати мовним матеріалом, набувати мовленнєвих звичок та вмінь. Велику роль у цьому відіграють медіаресурси, які дають можливість постійно оновлювати навчальні матеріали і вдосконалювати системи роботи над ними. Інтенсивні мультимедійні програми для навчання іноземної мови необхідно розробляти відповідно до найновіших технологій обробки звуку, тексту і графіки.

Глибоко продумана методика, спеціально розроблена для комп'ютерного вивчення мови, великий обсяг дібраного навчального

матеріалу для уроків іноземної мови, висока якість звучання лінгвістичного матеріалу, прочитання дикторами-носіями мови або взятого з оригінальних джерел, – створюють досконалий, сучасний посібник для всебічного вивчення іноземної мови.

Медіаресурси характеризуються великим дидактичним потенціалом. Завдання вчителя – здійснювати загальний контроль за роботою школярів, пам'ятати, що учень є активним чинником у навчальному процесі. Розвиток творчих здібностей учнів початкових класів сприяє успішній діяльності до засвоєння ними нових знань.

Доцільним є запровадження інформаційних технологій у навчанні іноземних мов на базі розгалуженої телекомунікаційної мережі. Телекомунікаційна мережа забезпечує доступ учителів та учнів до глобальних інформаційних джерел.

У сучасних педагогічних виданнях відзначається, що традиційна (не інформатизована) система навчання не створює умови для ефективного розвитку розумових здібностей учнів початкових класів, нівелює їхні творчі потенції. Як правило, у досвіді навчання більшість вчителів прагне дати учня якнайбільше інформації зі своєї дисципліни. При цьому репродуктивні методи її передачі вимагають мінімуму пізнавальної і творчої активності. Традиційний процес навчання має низку класичних протиріч, які можна сформулювати в такий спосіб: 1) активність вчителя і пасивність учня; 2) зорієнтованість навчальної програми на середнього учня; 3) недостатній індивідуальний підхід; 4) представлення інформації в абстрактно-логічній формі; 5) обмеженість у часі тощо. Перераховані протиріччя складають серйозну проблему для освітнього процесу взагалі. Під час використання медіаресурсів у навчальному процесі форми традиційної взаємодії «вчитель-учень» змінюються, оскільки, по-перше, вводяться нові засоби навчання, що стають сполучною ланкою процесу (наприклад, у дистанційній освіті це – система «учень-комп'ютер-вчитель»), по-друге, учень перетворюється з об'єкта навчання в суб'єкт. Це стає можливим через активну позицію учня; перехід процесу пізнання з категорії «вчити» у категорію «вивчати» дисципліну усвідомлено і самостійно; інтерактивний зв'язок з різними освітніми ресурсами (бібліотеки, словники, енциклопедії); інформаційну насиченість і гнучкість методики навчання з застосуванням медіаресурсів; «занурення» в особливе інформаційне середовище, що якнайкраще мотивує і стимулює процес вивчення.

Досвід застосування медіаресурсів в процесі практичного навчання учнів початкових класів засвідчив, що на сучасному етапі педагогічною наукою приділено недостатньо уваги питанням поєднання традиційної та інформаційної форм навчання. Отже, для підвищення якості навчання з використанням медіаресурсів необхідно враховувати виникаючі при цьому психолого-педагогічні й методичні проблеми; навчально-контролюючі програми повинні відповідати всім вимогам, які стоять перед програмним забезпеченням.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, ефективність навчального процесу залежить від уміння вчителя правильно організувати урок і вибрати ту чи іншу форму проведення заняття. Запорукою успішної мовної активності є застосування мультимедійних уроків іноземної мови, у процесі яких здобувачі початкової освіти долучаються до культури країн мови, що вивчається, а також розширюють знання про рідну країну, що дозволяє їм брати активну участь у діалозі культур. Проведення уроків із застосуванням медіаресурсів дають можливість не тільки підвищити інтерес школярів до вивчення іноземної мови, а й розвивати їх творчу самостійність, навчати роботі з різними джерелами знань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Засоби і технології єдиного інформаційно-освітнього простору. (2004). За ред. В. Ю. Бикова, Ю. О. Жука. К. 240 с.

Інноваційні технології в сучасній освіті. (2004). За ред. Л. І. Даниленко. К.: Лотос, 2004. 220 с.

Князян, М. (2009). Структура інформаційно-технологічної компетентності та методичні аспекти її формування у майбутніх перекладачів. *Наукові Записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Серія: Філологічні науки.* Вид-во КДПУ. Випуск 81(2). СС.337–340.

Безкоровайна, О. (2014). Пріоритетні тенденції розвитку методики викладання іноземних мов та культур в контексті особистісно орієнтованого підходу. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: науковий збірник: наукові записки РДГУ.* Випуск 9 (52), 2014. СС. 17–21.

Сад, О. та Безкоровайна, О. (2020). Застосування медіаресурсів під час вивчення іноземної мови в початкових класах. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція *Пріоритетні напрямки розвитку науки та освіти.* Бердянськ: БДПУ. СС. 89–92.

Скалій, Л. (2003). Використання інформаційних технологій у формуванні професійної компетенції майбутнього вчителя іноземних мов. *Іноземні мови.* № 4. СС. 5–9.

Безкоровайна, О. та Петрівський, Я. (2018). Інноваційні підходи до організації методичної підготовки майбутнього вчителя англійської мови (на прикладі спільного проекту Британської Ради в Україні та Міністерства освіти і науки України «Шкільний вчитель нового покоління»). *Нова педагогічна думка.* № 4. С. 96–99.

REFERENCES

Zasoby i tekhnolohii yedynoho informatsiino-osvitnoho prostoru. [Means and technologies of a single information and educational space]. (2004). Za red. V. Yu. Bykova, Yu. O. Zhuka. K. 240 s. [in Ukrainian].

Innovatsiini tekhnolohii v suchasniï osviti. [Innovative technologies in modern education]. (2004). Za red. L.I. Danylenko. K: Lotos, 2004. 220 s. [in Ukrainian].

Kniazian, M. (2009). Struktura informatsiino-tekhnologichnoi kompetentnosti ta metodychni aspekty yii formuvannia u maibutnikh perekladachiv. [The structure of information technology competence and methodological aspects of its formation in future interpreters]. *Naukovi Zapysky Kirovohrads'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. V. Vynnychenka. Serii: Filolohichni nauky.* Vyd-vo KDPU. Vypusk 81(2). SS. 337–340. [in Ukrainian].

Bezkorovaina, O. (2014). Priorytetni tendentsii rozvytku metodyky vykladannia inozemnykh mov ta kultur v konteksti osobystisno oriientovanoho pidkhodu. [Priority trends in the development of methods of teaching foreign languages and cultures in the context of a person-centered approach]. *Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity: naukovyi zbirnyk: naukovi zapysky RDHU.* Vypusk 9 (52), 2014. S. 17–21. [in Ukrainian].

Sad, O. & Bezkorovaina, O. (2020). Zastosuvannia mediaresursiv pid chas vyvchennia inozemnoi movy v pochatkovykh klasakh. [The use of media resources in learning a foreign language in primary school]. V: II Mizhnarodna naukovo-praktychna internet-konferentsiia *Priorytetni napriamky rozvytku nauky ta osvity.* BDPU. SS. 89–92. [in Ukrainian].

Skalii, L. (2003). Vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii u formuvanni profesiinoi kompetentsii maibutnoho vchytelia inozemnykh mov. [The use of information technologies in the formation of professional competence of future foreign languages teachers]. *Inozemni movy.* No 4. S. 5–9. [in Ukrainian].

Bezkorovaina, O. & Petrivskyi, Ya. (2018). Innovatsiini pidkhody do orhanizatsii metodychnoi pidhotovky maibutnoho vchytelia anhliiskoi movy (na prykladi spilnogo proektu Brytanskoi Rady v Ukraini ta Ministerstva osvity i nauky Ukrainy “Shkilnyi vchytel novoho pokolinnia”). [Innovative approaches to the organization of methodical training of future English teachers (on the example of a joint project of the British Council in Ukraine and the Ministry of Education and Science of Ukraine “School teacher of the new generation”). *Nova pedahohichna dumka.* No 4 .SS. 96–99. [in Ukrainian].

**MEDIA RESOURCES AS A MEANS OF IMPROVING THE
EFFICIENCY OF THE PROCESS OF FORMATION OF FOREIGN
LANGUAGE SKILLS FOR PRIMARY SCHOOL CHILDREN**

Olha Bezkorovaina

Doctor of Sciences (in Pedagogy), Professor,
Head at the Department of Methodology Teaching Foreign Languages
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0001-7144-9946

e-mail: olg2686@gmail.com

Olha Sad

applicant for higher education of the second (master's) level
at the Faculty of Philology

Rivne State University for the Humanities,
English teacher at "Kharpinska school I-II degrees"

Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0002-4420-6460

e-mail: olga.sergeivna2016@gmail.com

Abstract. The article substantiates the effectiveness and productivity of a foreign language teacher as the most important factor in improving the efficiency of primary education. Based on the generalization of the results of the analysis of Ukrainian and foreign scientific sources, it was found that in the modern educational process it is advisable to use a model that successfully combines traditional methods of teaching a foreign language using modern methods of computer learning, namely media resources. The key principles on which the use of media resources is based as a means of improving the efficiency of the process of forming foreign language skills of primary school students have been analyzed and it was indicated that among the available and tested ways to improve the effectiveness of classes is planning and organizing lessons using media resources. The purpose of such lessons is extremely simple: to revive the boring, to capture creativity, to interest in everyday life, because interest is the catalyst of all educational activities. A lesson with the use of media resources is when all primary school children are active, when everyone has the possibility to express his own skills in the atmosphere of success, and the group can become a creative team. These lessons include a variety of forms and methods, especially such as problem-based learning, exploratory activities, interdisciplinary and interdisciplinary connections, reference cues, notes, etc.

The contradictions listed in the article are a serious problem for the educational process in general. When using media resources in the educational process, the forms of traditional "teacher-pupil" interaction change, because, first, new teaching aids are introduced, which become a link in the process (for example, in distance education it is a student-computer-teacher system). secondly, the student is transformed from an object of study into a subject.

It is noted that the effectiveness of the educational process largely depends on the teacher's ability to properly organize the lesson and choose one or another form of lesson. The key to successful language activity is the use of multimedia foreign language lessons, during which younger students possess the cultures of the studied language, as well as expand knowledge about their home country, which allows them to actively participate in cultural dialogue. Conducting lessons with the use of media resources provide an opportunity not only to increase the interest of primary schoolchildren in learning a foreign language, but also to develop their creative independence, to teach to work with different sources of knowledge.

Keywords: media resources, foreign language skills, primary schoolchildren, NUS, lesson, foreign languages.

Стаття надійшла до редакції 07.05.2021 р.